

Türkiye Hukuk Sisteminde Ceza Yargılaması

Adli Yargı

Üst derece mahkemesi:
Yargıtay

Anayasa Yargısı

Tek derecelidir:
Anayasa Mahkemesi

İdari Yargı

Üst derece mahkemesi:
Danıştay

Uyuşmazlık Yargısı

Tek derecelidir:
Uyuşmazlık Mahkemesi

Hesap Yargısı

Tek derecelidir:
Sayıştay

Ceza Mahkemeleri

Hukuk Mahkemeleri

1

İlk Derece Ceza Mahkemeleri

Davaları ilk evrede inceleyip karara bağlayan mahkemeler

Ağır Ceza Mahkemesi

• 10 yıldan fazla hapis cezası gerektiren ağır suçlar ile ilgili davalara ve 5235 sayılı kanunun 12. maddesi tarafından belirtilmiş, nitelikli dolandırıcılık benzeri diğer suçlarla ilgili davalara bakar

Sulh Ceza Hakimliği

• Sulh Ceza Hakimliği'nin görev alanı içinde; soruşturma aşamasında hakim tarafından verilmesi gerekli kararları almak, işleri yapmak ve bunlara karşı yapılan itirazları incelemek bulunmaktadır. Örnek: arama, yakalama, tutuklama kararı...

Asliye Ceza Mahkemesi

• Sulh ceza hakimliği ve ağır ceza mahkemelerinin görevleri dışında kalan dava ve işlere bakar

2

İkinci Derece Mahkemesi

Bölge Adliye (İstinaf) Mahkemeleri (BAM)

• İlk derece mahkemeleri tarafından verilmiş kararları; somut olay yönünden veya hukuki yönden denetleyen bir üst mahkemedir.

3

Üst Derece Mahkemesi (Temyiz Mahkemesi) Yargıtay

• Dava konusunun ağırlığına göre temyiz yolu açık ise, istinafın verdiği karardan memnun olmayan taraf temyiz yoluna başvurur.
• Temyiz başvurularında Yargıtay, süreci hukukilik bakımından inceler, olay incelemesi yapmaz. (Farklı istisnai uygulamalar olabilmektedir)

*İfade özgürlüğü davaları genellikle karşımıza adli ceza davaları olarak çıkmaktadır. Farklı örnekler bulunsa da anlamayı kolaylaştırmak adına sadece ceza mahkemelerine odaklandık.

**PEN
NORWAY**

Bu broşür PEN Norveç tarafından, Türkiye İddianame Projesi kapsamında Türkiye hukuk sistemi hakkında bilgi vermek için hazırlanmıştır.

SORUŞTURMA

- Cumhuriyet Savcılarını soruőturmayı yürüten temel adli makamdır.
- Suç iőlendiđine dair yeterli őüphne var ise iddianame düzenlenir.
- Yeterli őüphne yoksa kovuőturmaya yer olmadığı kararı alınır.
- **Soruşturma aşamasında** kuvvetli suç őüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, őüpheli hakkında Sulh Ceza Hakimliği tarafından tutuklama kararı verilebilir.

Bölge Adliye (İstinaf) Mahkemesi (BAM)

- Dosyanın yeniden karar verilmek üzere ilk derece mahkemesine geri gönderilmesine karar verebilir.
- Davanın istinaf mahkemesinde yeniden görülmesine karar verebilir
- Baővuruyu reddetmesi durumunda, ilk derece mahkemesinin kararı onanmış olur.
- Belirli koőulların karőılanması durumunda taraflar Yargıtay'a temyiz baővurusunda bulunabilir.*

İlk Derece Mahkemesi veya İstinaf Mahkemesi Esas Kararı Veren Mahkeme

- Esas kararı veren mahkemenin Yargıtay'ın kararına uyması durumunda dosyayı tekrar ele alacaktır. Bu durumda verilen karar aynı veya farklı olabilir.
- Esas kararı veren mahkemenin Yargıtay'ın kararına direnme durumunda dosya tekrar Yargıtaya taőınır.

Anayasa Mahkemesi (AYM)

- Anayasa Yargısı yukarıdaki őemada gösterildiği gibi ayrı bir yargı koludur
- Anayasa Mahkemesi, ceza hukuku bağlamında, hakkının ihlal edildiğini ileri süren kiőilerin bireysel baővurularını inceler
- Soruşturma ve kovuőturma sürecinde Anayasa, AİHS ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerle düzenlenmiş ve güvence altına alınmış temel haklardan birinin ya da bir çoğunun ihlal edildiğini ileri süren kiőiler Anayasa Mahkemesi'ne bireysel baővuru yapma hakkına sahiptir.

1

PEN NORWAY

Bu broşür PEN Norveç tarafından, Türkiye İddianame Projesi kapsamında Türkiye hukuk sistemi hakkında bilgi vermek için hazırlanmıştır.

2

KOVUŐTURMA

İlk Derece Mahkemesi

- İddianamenin kabulüyle yargılama süreci baőlar.
- İlk derece mahkemesinin yasanın aradığı koőulları taőımayan iddianameyi iade etme hakkı vardır.
- Kovuőturma beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkumiyet, güvenlik tedbiri, davanın reddi ve düşmesi hükümleriyle sona erer.
- **Kovuőturma aşamasında** kuvvetli suç őüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, **sanık** hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.
- Taraflar verilen kararı bir üst mahkemeye taőıyabilir*

3

4

Yargıtay Ceza Dairesi

- İstinafta verilen kararı bozma durumunda dosyayı esas kararı veren mahkemeye iade eder.*
- İstinafta verilen kararı onayabilir. Bu karar kesindir.

5

6

Yargıtay Ceza Dairesi

- Esas kararı veren mahkemenin direnmesi durumunda, Yargıtay Ceza Dairesi de kendi bozma kararında direnirse nihai karar Yargıtay Genel Ceza Kurulu tarafından verilir.

7

Yargıtay Genel Ceza Kurulu

- Onama ya da bozma kararı nihaidir. İstinaf mahkemesi bu karara uymak zorundadır.

AİHM Süreci

- AİHM'e bireysel baővuru yapılabilmesi için iç hukuk yollarının tüketilmesi şartı aranır.
- Anayasa Mahkemesi (AYM), koőulları varsa, tüketilmesi gereken son iç hukuk yoludur.
- AİHM'e baővuru nihai karardan sonra 6 aylık süre dolmadan yapılmalıdır.

*Bu őema olağan bir ceza davasının basamaklarını basitleőtirerek anlatmayı amaçlamaktadır. Olađanüstü ya da özel durumlarda basamaklar farklı iőleyebilir. Temyiz (Yargıtay'a baővuru) ve AYM'ye baővuru yolları, yasalarla belirlenmiş koőulların karőılanması durumlarında açıktır.